

UDC 338.48(477)
JEL Classification: L83

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

О.А. Беспала

Одеський національний політехнічний університет, Одеса, Україна

Беспала О.А. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку туристичного ринку в Україні.

У статті розглядається сутність поняття «туризм» з точки зору різних авторів. Виділено основні напрями реалізації «Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» та представлено очікувані результати реалізації даної стратегії. За даними Державної фіскальної служби України представлена динаміка надходжень від сплати туристичного збору за період 2014-2016 рр. Проведено аналіз туристичних потоків України за допомогою статистичних методів, показано динаміку відповідних показників за останні 4 роки у вигляді графіків. За даними Адміністрації Державної прикордонної служби представлено ТОП-10 країн, громадяни яких в'їхали на територію нашої держави та ТОП-10 країн, до яких виїхали громадяни України у першому півріччі 2016 та 2017 років. Визначено туристичний потенціал України та розглянуто основні проблеми у туристичній сфері. Запропоновані перспективні напрями розвитку туристичної галузі України.

Ключові слова: туризм, туристичний ринок, туристичні потоки, туристичний потенціал, проблеми, перспективи, медичний туризм

Беспала О.А. Современное состояние, проблемы и перспективы развития туристического рынка в Украине.

В статье рассматривается суть понятия «туризм» с точки зрения разных авторов. Выделены основные направления реализации «Стратегии развития туризма и курортов на период до 2026 года» и представлены ожидаемые результаты от реализации данной стратегии. На основе данных Государственной фискальной службы Украины представлена динамика поступлений от оплаты туристического сбора за период 2014-2016 гг. Проведен анализ туристических потоков Украины с помощью статистических методов, показана динамика соответствующих показателей за последние 4 года в виде графиков. На основе данных Администрации Государственной пограничной службы представлены ТОП-10 стран, граждане которых въехали на территорию нашей страны и ТОП-10 стран, в которые выехали граждане Украины в первом полугодии 2016 и 2017 годов. Определен туристический потенциал Украины и рассмотрены проблемы в туристической сфере. Предложены перспективные направления развития туристической отрасли Украины.

Ключевые слова: туризм, туристический рынок, туристические потоки, туристический потенциал, проблемы, перспективы, медицинский туризм

Bespala O.A. Current state, problems and prospects for the development of the tourist market in Ukraine.

The article deals with the essence of the concept of "tourism" from the point of view of different authors. The main directions for the implementation of the "Strategy for the development of tourism and resorts for the period until 2026" are outlined and the expected results from the implementation of this strategy are presented. Based on the data of the State Fiscal Service of Ukraine, the dynamics of the revenues from payment of the tourist tax for the period 2014-2016 is presented. The analysis of tourist flows in Ukraine using statistical methods is carried out, the dynamics of corresponding indicators for the last 4 years is shown in the form of graphs. Based on the data of the Administration of the State Border Guard Service, TOP-10 countries are represented, whose citizens entered the territory of our country and the TOP-10 countries to which citizens of Ukraine left in the first half of 2016 and 2017. The tourist potential of Ukraine is determined and the problems in the tourist sphere are considered. Prospective directions of development of the tourist industry of Ukraine are offered.

Keywords: tourism, tourist market, tourist flows, tourist potential, problems, perspectives, medical tourism

Сучасна індустрія туризму – одна з найбільш швидко прогресуючих галузей світового господарства. Вона розглядається і як самостійний вид економічної діяльності, і як міжгалузевий комплекс.

На сьогоднішній день туризм став явищем, що увійшло у повсякденне життя майже третини населення планети. Більше того, на початку ХХІ ст. туризм за обсягами доходу справедливо посів третє місце серед провідних галузей світової економіки. В багатьох країнах і регіонах туризм є основним джерелом прибутків. За чисельністю працівників індустрія туризму також стала однією з найбільших у світі – в ній зайнято понад 260 млн. осіб, тобто кожний 10-й працюючий. Надходження з туристичних подорожей у світовому масштабі становлять понад 500 млрд. доларів США щорічно. Найбільші прибутки отримують країни Західної Європи та США [1].

З отриманням Україною незалежності туристичний ринок нашої держави тільки починав розвиватися. Сьогодні – це одна з найперспективніших сфер соціального та економічного розвитку країни. Якщо розглядати Україну, можна сказати, що робота туристичного ринку впливає на діяльність майже 40 економічних галузей країни та на 10-15 % жителів нашої країни. Таким чином, туризм є дійовим об'єднанням, на яке можна розраховувати при вирішенні проблем виходу з економічної кризи. Головне те, що туризм – це така сфера діяльності, де після залучення нових методик не скорочується кількість працюючих. У сфері українського туризму працює майже 10% жителів країни. Витрати на створення одного робочого місця в даній сфері в 20 разів менше, ніж в промисловості, а оборотність капіталу інвестицій в 4 рази вище [2].

Всесвітня туристична організація оприлюднила дані, згідно яких у найближчі десять років туризм постане лідируючі позиції в галузі світового експорту. Україна, маючи значний природний та культурний потенціал, володіє можливістю приєднатися до найбільш відвідуваних країн [3].

Спеціалісти підраховали, що частина туризму у валовому національному продукті (ВНП) нашої країни не досягає 2%, в той час, як в прогресивних

країнах цей показник дорівнює 5-8% (в деяких країнах він сягає 50%). Частина прибутку від туризму, наприклад в Швеції, перевищує частину автомобільного виробництва у структурі ВВП [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженням питань в галузі туризму займалися такі зарубіжні вчені, як Г.Харріс, Дж. Боуен, Дж. Рітчі, Н. Реймерс, Ф.Котлер. Серед вітчизняних дослідників значний внесок зробили такі вчені, як Бейдик О.О., Гудзь П.В., Мальська М.П., Любимцева О.О., Кифяк В.Ф. та інші.

Однак, незважаючи на жвавий науковий інтерес з боку великої кількості вчених все ж існує низка невирішених питань, які стримують розвиток вітчизняного туризму. Мова йде про такі проблеми, як недосконалість нормативно-законодавчої бази в галузі туризму, відсутність коштів на фінансування реконструкції існуючих та будівництва нових туристичних об'єктів та ін.

Метою статті є дослідження стану туристичної галузі України, визначення проблем та перспектив розвитку туристичних послуг в нашій країні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Згідно ст.6 Закону України «Про туризм» Держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності.

В досліджуваній літературі не існує єдиного визначення до поняття «туризм». Так, згідно Закону туризм – тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає [4].

За Н.Ф. Реймерсом, туризм – це будь-яка подорож з метою відпочинку і знайомства з новими регіонами й об'єктами [5]. О.О. Бейдик визначає туризм, як форму масового подорожування та відпочинку з метою ознайомлення з навколишнім середовищем, що характеризується екологічною, освітньою та іншими функціями [6]. Гудзь П.В. вважає, що туризм – це «активний відпочинок, що впливає на зміцнення здоров'я, фізичний розвиток людини, пов'язаний з пересуванням за межами постійного місця проживання» [7]. М. Мальська надає таке визначення: «туризм – це вид рекреації, пов'язаний з виїздом за межі постійного місця проживання, активний відпочинок, під час якого відновлення працездатності поєднується з оздоровними, пізнавальними, спортивними й культурно-розважальними цілями» [8]. О. Любимцева визначає туризм, як мобільну форму споживання й рекреаційної діяльності, основу на доланні простору та пов'язану з територією, характером середовища (не тільки природного, а й соціально-культурного та

економічного середовища людської діяльності) [9].

На мою думку, найбільш повне визначення наводить український вчений Кифяк В.Ф.: «туризм – це вид економічної діяльності, спрямований на задоволення потреб споживачів, які у вільний від роботи час тимчасово перебувають поза місцем свого постійного проживання з певною метою» [10]. Серед багатьох авторів лише Василь Федорович Кифяк визначає туризм, як вид економічної діяльності, що, в свою чергу, розуміє під собою факт отримання прибутку під час туристичної подорожі.

Як вже зазначалося вище, туристична галузь в Україні та у світі в цілому досить стрімко розвивається. Минулий 2017 рік був визнаний генеральною Асамблеєю ООН Міжнародним роком сталого туризму. 16 березня 2017 року Кабінетом Міністрів України було прийнято Розпорядження № 168-р «Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року», метою якого є формування сприятливих умов для активізації розвитку сфери туризму та курортів згідно з міжнародними стандартами якості та з урахуванням європейських цінностей, перетворення її на високорентабельну, інтегровану у світовий ринок конкурентоспроможну сферу, що забезпечує прискорення соціально-економічного розвитку регіонів і держави в цілому, сприяє підвищенню якості життя населення, гармонійному розвитку і консолідації суспільства, популяризації України у світі [11].

Основними напрямками реалізації даної стратегії є:

- забезпечення безпеки туристів;
- удосконалення нормативно-правової бази у сфері туризму;
- розвиток туристичної інфраструктури, розвиток людських ресурсів (професійна підготовка фахівців, затвердження кваліфікаційних вимог до фахівців, забезпечення наукових досліджень та запровадження інноваційних розробок в туристичній галузі);
- маркетингова політика розвитку туризму (формування позитивного іміджу України, презентації туристичного потенціалу як в межах країни, так і за кордоном, створення туристичного інтернет-порталу із представленням інформації про туристичні можливості України та ін.).

Очікувані результати реалізації Стратегії оформлено у табл. 1.

В 2017 році Кабінетом Міністрів України, профільними комітетами Верховної ради, представниками туристичного бізнесу та громадськістю був опрацьований Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань туризму». Основна мета законодавчої ініціативи встановлення чітких та зрозумілих правил для підприємців та споживачів.

Таблиця 1. Контрольні показники розвитку сфери туризму та курортів в Україні

Найменування показника розвитку	За роками			
	2015	2019	2022	2026
1. Кількість іноземних туристів, які в'їжджають до України, млн. осіб	12,9	збільшення у 1,5 рази	збільшення у 2 рази	збільшення у 2,5 рази
2. Кількість суб'єктів туристичної діяльності, тис. одиниць	6,8	збільшення у 1,5 рази	збільшення у 3 рази	збільшення у 5 разів
3. Обсяг надходжень до місцевих бюджетів від сплати туристичного збору, млн. гривень	37,1	збільшення у 2 рази	збільшення у 5 разів	збільшення у 10 разів
4. Обсяг надходжень до зведеного бюджету (податки та збори) від діяльності суб'єктів туристичної діяльності, млрд. гривень	1,71	збільшення у 2 рази	збільшення у 5 разів	збільшення у 10 разів
5. Кількість робочих місць у сфері туризму, тис. осіб	88	збільшення у 1,5 рази	збільшення у 3 рази	збільшення у 5 разів
6. Кількість внутрішніх туристів, тис. осіб	357	збільшення у 2 рази	збільшення у 3 рази	збільшення у 5 разів
7. Кількість екскурсантів, тис. осіб	125,5	збільшення у 1,5 разів	збільшення у 2 рази	збільшення у 2,5 рази

Примітка: за вихідні показники взято показники 2015 року

Джерело: складено автором за матеріалами [11]

За даними Державної фіскальної служби України обсяг надходжень від сплати туристичного збору у 2016 році склав 54,1 млн.

грн., що на 45,7 % більше ніж у 2015 році. При цьому його обсяг у 2015 році у порівнянні з 2014 роком зріс на 49,9 % (рис. 1) [12].

Рис. 1. Обсяг надходжень від сплати туристичного збору за 2014-2016 роки

Джерело: складено автором за матеріалами [12]

Згідно даних статистики протягом періоду 2013-2016 рр. виїзний туристичний потік не зазнав значної динаміки, так у 2013 році цей показник становив 23,76 млн. осіб, а у 2016 році – 24,66 млн. осіб. Проте в'їзний потік туристів має зовсім іншу динаміку, так станом на 2013 рік кількість громадян, які відвідали Україну складав 24,67 млн. осіб, а вже у 2016 році кількість осіб знизилась до позначки 13,33 млн. осіб (рис. 2).

Проаналізувавши графічні дані можемо побачити, що протягом 2013-2016 рр. спостерігається негативна тенденція по в'їзному туристичному потоку. За даними Держстату, у 2012 році, коли на території України та Польщі проходив чемпіонат Європи з футболу, українські міста відвідали більш 23 млн. іноземних громадян, а в 2013 році ще більше – 24,6 млн. осіб.

За даними Адміністрації Державної прикордонної служби на січень-червень 2017 року

до України в'їхало 6,3 млн. туристів, що на 8,7% більше ніж за аналогічний період 2016 року. Найчастіше іноземці зазначають «приватні подорожі», як мету поїздки, на які припадає 94,1% від загальної кількості [13].

Найбільше іноземних громадян, які прибули до України у I півріччі 2017 року були з Молдови, Білорусі, Росії, Угорщини, Польщі, Румунії, Словаччини, Туреччини, Ізраїлю, Німеччини. Порівняно з I півріччям 2016 року кількість іноземних туристів збільшилась з Білорусі на 373,2 тис. осіб, Туреччини – на 27,6 тис. осіб, Угорщини – на 26,7 тис. осіб, Молдови – на 26,3 тис. осіб, Румунії – на 25,8 тис. осіб, Росії – на 24,1 тис. осіб, Ізраїлю – на 23,4 тис. осіб, Німеччини – на 17,1 тис. осіб; зменшення з Словаччини – на 37,9 тис. осіб, Польщі – на 2,5 тис. осіб [14].

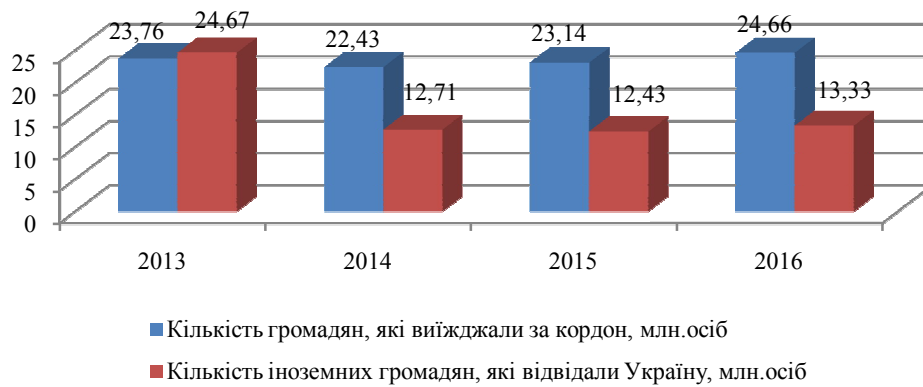

Рис. 2. Динаміка туристичних потоків України за 2013-2016 роки
Джерело: складено автором за матеріалами [12]

На діаграмі представлено топ 10 країн, громадяни яких в'їхали до України та динаміка

цих показників за перше півріччя 2016 та 2017 років відповідно (рис. 3).

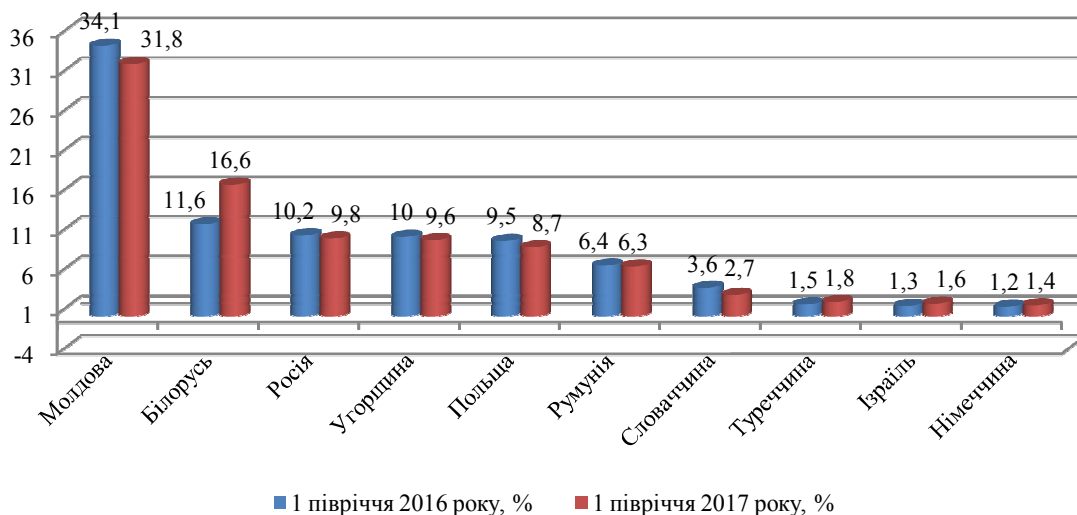

Рис. 3. ТОП 10 країн, громадяни яких в'їхали до України у I півріччі 2016 та 2017 року
Джерело: складено автором за матеріалами [14]

Водночас, з метою «туризм» найбільше іноземних громадян прибули до України з Білорусі (↓ 16,6 тис. осіб), Туреччини (↓ 0,8 тис. осіб), Росії (↓ 25,1 тис. осіб), Ізраїлю (↓ 1,2 тис. осіб), США (↓ 1,4 тис. осіб), Німеччини (↓ 0,6 тис. осіб), Бельгії (↑ 0,3 тис. осіб), Швейцарії (↑ 0,2 тис. осіб), Італії (↓ 0,3 тис. осіб) та Великої Британії (↓ 0,5 тис. осіб) [14].

Водночас, до 12,5 млн. зростає кількість і подорожуючих з України, що на 6,1% більше ніж за половину 2016 [14]. Найбільша кількість громадян України виїхала до Польщі, Росії, Угорщини, Молдови, Білорусії, Туреччини, Румунії, Словаччини, Єгипту, Німеччини. У I півріччі 2017 року зростання кількості українських виїзних туристів спостерігається до Росії на 961,3 тис. осіб, Єгипту – на 182,1 тис. осіб, Туреччини – на 160,9 тис. осіб, Угорщини – на 91 тис. осіб, Румунії – на 47,6 тис. осіб,

Білорусі – на 31,6 тис. осіб, Німеччини – на 8,4 тис. осіб; зменшення до Польщі – на 787,6 тис. осіб, Словаччини – на 49,3 тис. осіб, Молдови – на 15,7 тис. осіб (рис. 4) [14].

Водночас, з метою «туризм» найбільша кількість українських туристів виїхала до Туреччини (↓ 14,2 тис. осіб), Єгипту (↓ 0,5 тис. осіб), Білорусі (↑ 5,5 тис. осіб), ОАЕ (↑ 1,8 тис. осіб), Ізраїлю (↑ 2 тис. осіб), Греції (↓ 0,4 тис. осіб), Польщі (↑ 0,7 тис. осіб), Болгарії (↑ 2,1 тис. осіб), Німеччини (↑ 1,1 тис. осіб), Австрії (↓ 0,5 тис. осіб).

За прогнозами Всесвітньої Туристичної Організації (ВТО) у XXI столітті очікується туристичний бум: кількість подорожуючих у світі до 2020 року зросте до 1,6 млрд. чоловік за рік, що означає збільшення туристичних прибуттів у 2,4 рази порівняно з 2000 роком. При цьому до 2020

року передбачається збільшення доходів від туризму до 2 000 млрд. доларів США. Україна у 2001 році за кількістю прибуття іноземних туристів займала 22 місце у світі (5,8 млн. осіб, що становить близько 1% від світових туристичних

прибуттів). За прогностичними розрахунками ВТО щодо розвитку в'їзного туризму в Україні його чисельність повинна зрости до 15,0 млн. осіб до 2020 року [15].

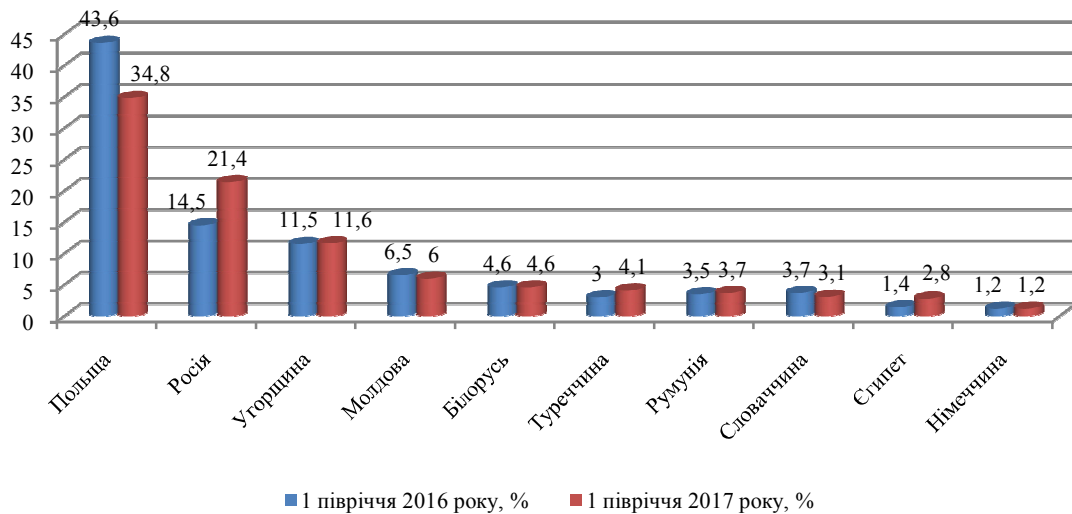

Рис. 4. TOP 10 країн, громадяни яких виїхали з України у I півріччі 2016 та 2017 року
Джерело: складено автором за матеріалами [14]

Слід відмітити, що об'єктивно наша країна має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, цінність природного, історично-культурного та туристично-рекреаційного потенціалів. На фоні світового туризму, який набуває міцності фантастично швидкими темпами, Україна виглядає досить скромно. На сьогодні українські громадяни є своєрідними інвесторами зарубіжних країн. Туризм, за розрахунками спеціалістів, лише у вигляді податків міг би кожного року приносити в державну казну до 4 млрд. дол. [16].

На даний момент основні туристичні напрямки України – це Чорноморське і Азовське узбережжя, Карпатські гори, міста Київ, Львів і Одеса [17].

В Україні існує маса пляжних курортів. Незважаючи на втрату Криму, в Україні є популярні пляжні курорти на узбережжі Чорного моря – Коблеве і Затока. Затока в Одеській області, має репутацію найбільш галасливого та молодіжного курорту в Україні. Повною протилежністю Затоки, є тихий курорт Сергіївка, де знаходяться бальнеологічні санаторії. Також морські курорти є і в інших населених пунктах Одеської області – у Приморську, Лебедівці, Кароліно-Бугазі, Грибівці и навіть у промисловому місті Южне.

Основними туристичними напрямками для зимового відпочинку в Україні є курорти Івано-Франківської, Львівської й Закарпатської областей. Туристів приваблюють живописні краєвиди Карпат, кристально чисте повітря, лижні

траси. Популярний гірськолижний курорт «Буковель», котрий славиться сучасною інфраструктурою та своїми лижними трасами. В Яремче знаходяться санаторії, розвинута інфраструктура розваг. Досить популярним є гірськолижний курорт Славське у Львівській області. Там є маса гірськолижних трас з різною висотою, протяжністю та рельєфом. Славське вважається найбільш відвідуваним зимовим курортом України, куди їдуть покататися на лижах зі всієї країни. Серед прихильників екстремального відпочинку зимою популярним є курорт «Драгобрат». Це найбільш високогірний курорт України. В останні роки в Україні відкриваються гірськолижні курорти зі штучними лижними трасами в областях, де немає гір.

З метою лікування та відпочинку у санаторіях України їдуть до Трускавця, Моршину, Східниці та курортів Закарпаття. Трендом останніх років став зелений, або аграрний туризм. Жителі великих міст їдуть у сільську місцевість, де вони можуть не тільки дихати свіжим повітрям, а й пожити сільським життям, познайомитися з традиціями та культурою, народними промислами и ремеслами самотніх регіонів України.

Цілий рік проводяться екскурсійні тури всією територією України. Особливо популярні серед туристів міста з великою кількістю пам'яток історії та архітектури – Київ, Львів, Чернівці, Батурин, Одеса, Ужгород, Харків, острів Хортиця в Запоріжжі. Найбільш популярним містом серед туристів є Київ. В минулому році столицю відвідали понад 1 млн. 200 тис. іноземних туристів та 2 млн. внутрішніх туристів [18].

Як бачимо, Україна має досить великий потенціал для розвитку туризму, а всесезонність туристичної сфери відкриває великі можливості для отримання прибутків.

Однак існує багато проблем, які стримують розвиток туристичного бізнесу в Україні. Однією з таких проблем є туристична інфраструктура. Сьогодні в країні переважну кількість закладів для розміщення туристів складають великі комплекси, які збудовані ще у часи СРСР. Таких закладів налічується понад 4,5 тис. які можуть прийняти та розмістити понад 620 тис. відпочиваючих. Але головною проблемою є низький рівень комфорту та невідповідність сучасним стандартам якості. Таким чином, значна частина об'єктів туристичної інфраструктури потребує кардинальних змін, які будуть відповідати міжнародним стандартам. Також, оновлення та реконструкції потребують пам'ятки культури та архітектури.

Наступною проблемою є низький рівень обслуговування туристів та майже відсутність кваліфікованих кадрів в даній сфері. В Україні діє ряд учбових закладів, які навчають спеціалістів у сфері туризму, але ці спеціальності здебільшого є новими, тому немає достатнього освітнього та практичного досвіду, як наслідок, часто персонал не відповідає кваліфікаційним потребам світових стандартів.

Незважаючи на зусилля влади нашої країни в області розвитку туристичної сфери все ж існує проблема недосконалості законодавчої бази та правового регулювання, що проявляється у складності проходження митного контролю, невирішеності проблем страхового захисту іноземців на території України. Так, досвід показує, що у разі виникнення шкоди, заподіяної здоров'ю туриста-іноземця, він з великою долею вірогідності не зможе отримати медичну допомогу та компенсацію збитків, так як переважна кількість договорів страхування не передбачає тих ризиків, з якими турист-іноземець може зіткнутися під час відпочинку.

Також має місце транспортна проблема, яка проявляється у відсутності бюджетного сегменту авіаперевезень (тобто, Lowcost перевізників), що не можна сказати про Європу, де послугами Lowcost перевізників користується велика частка туристів. Критичний стан автомобільних доріг, а також невідповідність міжнародним стандартам залізничного транспорту, також знижує привабливість авто мандрівок та пересування залізничним транспортом країною.

Складна політична ситуація, воєнні дії на території східних регіонів держави, а також високий рівень злочинності, особливо в туристичних регіонах країни також мають негативний вплив на туристичну привабливість України.

Страх за своє життя та здоров'я відштовхує іноземців від відвідування держав з нерегульованими озброєними конфліктами. Середньостатистичні європейські громадяни, які

досить мало знайомі з суспільно-політичною ситуацією в Україні, сприймають нашу країну, як нову «гарячу точку» на карті світу [18].

Розглядаючи незадовільний стан екології, як стримуючого фактору в розвитку туризму в нашій країні, все ж можна вважати цю проблему двосторонньою. З одного боку туристів відштовхує несприятлива екологічна ситуація в нашій країні. Спричинено це аварією на Чорнобильській АЕС у 1986 році. Але з другого боку є категорія туристів які бажають відвідати «Зону відчуження». Розроблені спеціальні програми для відвідування даної території. Туристичні фірми пропонують авіа тури, індивідуальні програми відвідування Зони. Також розроблено проект створення «Чорнобильського національного парку» для збереження культурних, історичних та природних скарбів Зони, а також надання території статусу об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Аналізуючи перспективи розвитку туристичної індустрії в Україні, необхідно підкреслити, що сучасний туризм – це та сфера економіки і життєдіяльності суспільства в цілому, яка в тій чи іншій мірі інтегрує практично всі галузі. Саме це і визначає одне з перших місць, яке займає туризм у світовій економіці. Саме цей фактор повинен стати головним у формуванні нового державного підходу до туризму як тієї галузі, пріоритетний розвиток якої може позитивно вплинути на економічний і соціальний стан країни в цілому, стимулювати ряд важливих галузей економіки, сприяти зміцненню нового позитивного іміджу України на світовій арені [1].

Демографічна структура населення України та аналіз вікових груп, які найбільше подорожують, ще раз підтверджують, що в Україні найбільш активна частина населення від 30 до 40 років, на відміну від економічно розвинених країн, де люди старшої вікової групи (55-60 років) відіграють все більш важливу роль у міжнародному туризмі. Основними постачальниками категорії туристів старшого віку є США, Канада, Японія та країни Європейського Союзу. Населення цих країн, незважаючи на швидкі темпи старіння, залишається фізично активним і, що не менш важливо, краще забезпеченим [1].

За даними Global Wellness Tourism Congress – GWTC, в останні роки досить швидкими темпами розвивається медичний туризм. Згідно цих даних, сектор міжнародного медичного туризму ріс в середньому на 9,9% за рік протягом попередніх 5 років, що майже в два рази вище, ніж по галузі туризму в цілому [19]. Даний сегмент ринку в найближчі 10 років очікує ріст близько 20% за рік. До 2025 року його оборот може сягнути \$3 трлн. [20].

Медичний туризм добре розвинутий у Німеччині, Швейцарії, Ізраїлі, Туреччині, куди щорічно їдуть на лікування більше 600 тисяч пацієнтів з інших країн. На них Туреччина заробила \$4,2 млрд.

За рішенням представників країн-членів Всесвітньої асоціації медичного туризму Україна також може стати активним учасником цього процесу. Ріст вартості лікування в розвинутих країнах стимулював появу нових потреб у пацієнтів, які віддають перевагу якісному лікуванню за нижчими цінами та хочуть відвідати нові країни. Але Україні поки що важко конкурувати зі світовими лідерами в медичному туризмі – США, Німеччиною, Туреччиною, Ізраїлем та Францією [21].

Україна надзвичайно багата на природні курортні ресурси, які мають лікувальні властивості, тому, в останні роки, Європейські туроператори зацікавились нашою санітарно-курортною базою, але ж наявність лише природних ресурсів не достатньо для привернення уваги іноземних та вітчизняних туристів. Потрібно залучення інвестицій для реконструкції існуючих та будівництва нових об'єктів інфраструктури: медичних центрів, санаторіїв, реабілітаційних клінік. Поряд з цим потрібує

підвищення кваліфікаційний рівень персоналу та оснащення сучасним обладнанням.

Висновки

В статті досліджено стан туристичної галузі України, виділено основні проблеми та розглянуті перспективи розвитку туристичного ринку нашої держави. На основі цього можна зробити висновок, що туристична галузь відіграє важливе економічне і соціальне значення для нашої держави. Розвиток туризму сприятиме створенню нових робочих місць та отриманню додаткових надходжень до бюджету, що сприятиме як зростанню добробуту населення так і життя в країні в цілому. Існує багато проблем, які потребують вирішення: удосконалення законодавства, оновлення інфраструктури, підвищення кваліфікаційного рівня існуючого персоналу та навчання нових кадрів, вирішення транспортної проблеми та подолання політичної кризи, що дозволить туристичному ринку України перейти на нову, вищу ступінь.

Abstract

Modern tourism industry – one of the fastest growing sectors of the world economy, which is considered as an independent type of economic activity, and as an interbranch complex. The work of the tourism market affects the activities of almost 40 economic sectors of the country and 10-15% of our country's population. However, despite the lively scientific interest of scientists, there are still unresolved issues that hamper the development of domestic tourism. The purpose of the article is to study the status of the tourist industry in Ukraine, to identify problems and prospects for the development of tourist services in our country.

The tourist industry in Ukraine and in the whole world is developing very rapidly. In March 2017, the "Strategy for the Development of Tourism and Resorts for the period up to 2026" was adopted, the purpose of which is to create favorable conditions for the intensification of the development of tourism and resorts. It should be noted that objectively our country has all the prerequisites for intensive development of domestic and foreign tourism, but against the background of world tourism Ukraine looks rather modest. The reasons for this are many problems that hamper the development of tourism business in Ukraine: low quality of tourist infrastructure, almost no skilled personnel, imperfection of the legislative framework and legal regulation, transport problem, difficult political situation, etc.

According to the Global Wellness Tourism Congress – GWTC, in recent years, medical tourism has been developing at a fast pace. Ukraine can become an active participant in this process, as we have extremely rich natural resort resources that have healing properties. Therefore, it is necessary to attract investments for the restoration of infrastructure and to provide the appropriate level of medical personnel qualifications.

Список літератури:

1. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: навч. посіб. / В.Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
2. Туристический бизнес в Украине: трудности и перспективы. Информационный портал о финансах и кредитовании. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dpa.cv.ua/ekonomika/turisticheskij-biznes-v-ukraine-trudnosti-i-perspektivy.html>.
3. Марина Мартыненко. Туристический бизнес в Украине – проблемы и перспективы. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://arena.ua/2017/07/05/turisticheskij-biznes-v-ukraine-problemy-i-perspektivy/>.
4. Закон України «Про туризм»: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>.
5. Реймерс Н.Ф. Природопользование: Словарь-справочник. / Н.Ф. Реймерс. – М.: Мысль, 1990. – 637 с.
6. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреології та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К.: Палітра, 1997. – 86 с.

7. Гудзь П.В. Інформація в системі маркетингового управління курортним городом / П.В. Гудзь // Економіка та право. – 2001. – №1. – С.71-74.
8. Мальська М.П. Основи туристичного бізнесу: Навчальний посібник / М.П. Мальська, В.В. Худо, В.І. Цибух. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2003.
9. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
10. В.Ф. Кифяк Розвиток туризму, як один зі сценаріїв покращення соціально-економічного стану чернівецької області / В.Ф. Кифяк // Туризм. – Випуск II (58). – 2015. – С. 67-81.
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» від 16 березня 2017 р. № 168-р. – Київ.
12. Інформація щодо показників розвитку сфери туризму та курортів у 2016 році // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5badba79-cfc5-40c1-a1ec-61f2e39161aa&title=InformatsiiaSchodoPokaznikovRozvitkuSferiTurizmuTaKurortivU2016-Rotsi>.
13. В Україні поживавився в'їзний та виїзний туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadskeradio.org/news/2017/09/12/v-ukrayini-pozhvavyvsya-vyiznyu-ta-vuyiznyu-turyzm>.
14. Інформація щодо відвідування України іноземними туристами та виїзду громадян України за кордон за I півріччя 2016 - 2017 років // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3ba262e6-1603-4090-b741-e3c47a7f6d71&title=InformatsiiaSchodoVidviduvanniaUkrainiInozemnimiTuristamiTaViizduGromadianUkrainiZaKordonZaIPivrichchia2016-2017-Rokiv>.
15. Орлова В.В. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Науковий збірник. / В.В. Орлова. – Івано-Франківськ, 2012. – Вип.8. – Том 1.
16. Криворучко П. Современные проблемы туризма в Украине / П. Криворучко // Материалы конференции «Научная индустрия европейского континента-2007». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/krivoruchko.htm.
17. Яна Ищенко. Туризм в Украине: пациент скорее мертв, чем жив? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnews.agency/exclusive/33041-turizm-v-ukraine-pacient-skoree-mertv-chem-zhiv.html>.
18. Развитие туризма в Украине: проблемы и перспективы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marker-ua.info/sotsialnyj-blok/obrazovanie/2528-pochemu-dengi-lyubyat-schet-i-tishinu/>.
19. Данилишин Б.О перспективах и специфике развития туризма в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.facenews.ua/columns/2016/307795/>.
20. Медицинский туризм: куда поехать лечиться? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.obozrevatel.com/health/medical_tourism/meditsinskij-turizm-kuda-poehat-lechitsya.htm.
21. Перспективы развития медицинского туризма в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://medwio.com.ua/press/news/ukrainian_medical_tourism.

References:

1. Kifyak, V.F. (2003). Orhanizatsiya turystychnoyi diyalnosti v Ukrayini [Organization of tourism activity in Ukraine]. Chernivtsi: Books XXI [in Ukrainian].
2. Turisticheskiy biznes v Ukraine: trudnosti i perspektivy (2016) [Tourist business in Ukraine: difficulties and prospects]. Retrieved from: <http://www.dpa.cv.ua/ekonomika/turisticheskiy-biznes-v-ukraine-trudnosti-i-perspektivy.html> [in Russian].
3. Martynenko, M. (2017). Turisticheskiy biznes v Ukraine – problemy i perspektivy [Tourist business in Ukraine - problems and prospects]. Retrieved from <https://arena.ua/2017/07/05/turisticheskij-biznes-v-ukraine-problemy-i-perspektivy/> [in Russian].
4. Zakon Ukrayiny "Pro turyzm" vid 15.09.1995 №324/95-VR [The Law of Ukraine "On Tourism" from 15.09.1995 №324/95-VR]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-av> [in Ukrainian].
5. Reimers, N.F. (1990). Prirodopolzovaniye: Slovar-spravochnik [Nature use: Dictionary-reference] – Moscow: Myisl [in Russian].
6. Beydyk, O.O. (1997). Slovnyk-dovidnyk z heohrafiyi turyzmu, rekreolohiyi ta rekreatsiynoyi heohrafiyi [Dictionary of reference on the geography of tourism, recreation and recreational geography]. Kyiv: Palette [in Ukrainian].
7. Gudz, P.V. (2001). Informatsiya v sisteme marketingovogo upravleniya kurortnym gorodom [Information in the system of marketing management of the resort city]. Ekonomika ta pravo – Economics and law, 1, 71-74 [in Ukrainian].
8. Malskaya, M.P., Khudo, V.V., & Cibuh, V.I. (2003). Osnovy turystychnoho biznesu [Fundamentals of Tourism Business]. Lviv: Publishing Center of LNU Ivan Franko [in Ukrainian].

9. Lyubitseva, O.O. (2002). Rynok turystychnykh posluh (heoprostorovi aspekty) [Market of tourist services (geospatial aspects)]. Kyiv: AlterPres [in Ukrainian].
10. Kifyak, V.F. (2015). Rozvytok turyzmu, yak odyn zi stsenariyiv pokrashchennya sotsialno-ekonomichnoho stanu chernivetskoyi oblasti [Development of tourism as one of the scenarios for improving the socio-economic status of the Chernivtsi region]. *Turyzm – Tourism*, 58 (II), 67-81 [in Ukrainian].
11. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny "Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku". № 168-p. (2017) [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Strategy for the Development of Tourism and Resorts for the period up to 2026" № 168-p. (2017)]. [in Ukrainian].
12. Informatsiya shchodo pokaznykiv rozvytku sfery turyzmu ta kurortiv u 2016 rotsi. [Information on indicators of development of tourism and resorts in 2016]. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=en-UA&id=5badba79-cfc5-40c1-a1ec-61f2-e39161aa&title=InformatsiiaSchodoPokaznykivRozvitkuSferiTurizmuTaKurortivU2016-Rotsi> [in Ukrainian].
13. V Ukrayini pozhvavyvsya vyiznyy ta vvyiznyy turyzm. (2017). [Inbound and outbound tourism grew in Ukraine]. Retrieved from <https://hromadskeradio.org/news/2017/09/12/v-ukrayini-pozhvavyvsya-vyiznyy-ta-vvyiznyy-turyzm> [in Ukrainian].
14. Informatsiya shchodo vidviduvannya Ukrayiny inozemnymi turystamy ta vvyizdu hromadyan Ukrayiny za kordon za I pivrichchya 2016 – 2017 rokiv. [Information on visiting Ukraine by foreign tourists and departure of Ukrainian citizens abroad for the first half of 2016-2017] Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail/InformatsiiaSchodoVidviduvannya%20UkraineInozemnymiTuristamiTaViizduGromadianUkrainiZaKordonZaIPIvrichchia2016-2017-Rokiv> [in Ukrainian].
15. Orlova, V.V. (2012). Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu [Actual problems of the region's economy development]. Ivano-Frankivsk: Issue 8 [in Ukrainian].
16. Krivoruchko, P. (2007). Sovremennyye problemy turizma v Ukraine [Modern problems of tourism in Ukraine]. Materialy konferentsii "Nauchnaya industriya yevropeyskogo kontinenta-2007" – Materials of the conference "Scientific industry of the European continent-2007". Retrieved from http://tourlib.net/statti_tourism/krivoruchko.htm [in Russian].
17. Ishchenko, Y. (2016). Turizm v Ukraine: patsiyent skoreye mertv, chem zhiv? [Tourism in Ukraine: the patient is more dead than he is alive?]. Retrieved from <http://vnews.agency/exclusive/33041-turizm-v-ukraine-pacient-skoree-mertv-chem-zhiv.html> [in Russian].
18. Razvitiye turizma v Ukraine: problemy i perspektivy [Development of tourism in Ukraine: problems and perspectives]. Retrieved from <http://marker-ua.info/sotsialnyj-blok/obrazovanie/2528-pochemu-dengi-lyubyat-schet-i-tishinu/> [in Russian].
19. Danylyshyn, B. (2016) O perspektivakh i spetsifike razvitiya turizma v Ukraine [On the Prospects and Specifics of the Development of Tourism in Ukraine]. Retrieved from <https://www.facenews.ua/columns/2016/307795/> [in Russian].
20. Meditsinskiy turizm: kuda poyekhat lechitsya? [Medical tourism: where to go for medical treatment?]. Retrieved from https://www.obozrevatel.com/health/medical_tourism/meditsinskij-turizm-kuda-poehat-lechitsya.htm [in Russian].
21. Perspektivy razvitiya meditsinskogo turizma v Ukraine [Prospects for the development of medical tourism in Ukraine]. Retrieved from http://medwio.com.ua/press/news/ukrainian_medical_tourism [in Russian].

Надано до редакції 12.11.2018

Беспала Ольга Анатоліївна / Olga A. Беспала
o.a.bespalaya@mzeid.in

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Беспала О. А. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку туристичного ринку в Україні [Електронний ресурс] / О. А. Беспала // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – 2017. – № 6 (34). – С. 9-17. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2017/No6/9.pdf>